

19.10.2011

Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL29

00023 Valtioneuvosto

Lausunto Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2011 – 2016 luonnoksesta

Kaupallisen Opetuksen Edistämislitto – Förbundet för främjande av merkantil undervisning ry esittää seuraavassa lausuntonsa vuosien 2011 – 2016 Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaluonnoksesta.

Kehittämissuunnitelmaluonnos vuosille 2011 – 2016 on kauttaaltaan erittäin optimistinen. Sen mukaan koulutustasoa nostetaan ja osaavan työvoiman saatavuus turvataan. Todellisuudessa tutkinnon suorittavien määrä kuitenkin vähenee ikäluokkien pienetessä, eivätkä ikäluokat riitä uuden työvoiman tarpeeseen. Lisäksi keskeyttämisen vähentämisen ja läpäisyasteen nostamisen tavoitetasot ovat epärealistisia, mikä vielä vähentää tutkinnon suorittavien määriä esitetyistä. Kun ottaa huomioon tulevat säästöt, vaikuttavat esitetyt tavoiteluvut vieläkin epärealistisemmilta.

Väestön koulutustaso ja osaaminen

Mielestämme on kannatettava, mutta haasteellinen tavoite, että vailla perusasteen koulutusta olevien osuus saataisiin vähenemään 24 prosentista 12 prosenttiin. Kun kuitenkin perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittavien, 18 - 20 -vuotiaiden ikäluokka pienenee vuoteen 2020 mennessä noin 12 % niin tutkinnon suorittajien määrät todellisuudessa laskevat.

Tavoitteena on, että paljon nykyistä suurempi osa uusista ylioppilaista jatkaa opintojaan samana vuonna. Pääasiallinen koulutusväylä on korkeakouluissa, mutta korkeakoulujen yhteisvalinnan uudistuessa on odotettavissa, että entistä suurempi osa ylioppilaista kulkee toisen asteen ammattikoulutuksen kautta korkeakouluihin. Vaihtoehtona väli vuosille tämä on parempi ratkaisu, mutta se tulee ottaa huomioon ammatillisen koulutuksen aloittajamäärien suunnittelussa, jotta myös peruskoulusta tuleville turvataan aloituspaikat.

Läpäisyasteen nostaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa lähes 10 prosentilla ja ammattikorkeakouluissa 11 prosentilla on epärealistinen tavoite, etenkin kun samalla leikataan resursseja.

Ikäluokkien pieneneminen ja kasvava poistuma työelämästä aiheuttavat sen, että uuden työvoiman tarvetta ei pystytä tyydyttämään ilman maahanmuuton tuntuvaa lisäämistä. Tähän ei suunnitelmaluonnoksessa kuitenkaan ole esitetty keinoja.

Kamppailtaessa työvoiman riittävydestä on tarkoituksenmukaista vähentää koulutusta niiltä aloilta, joilla työllistyminen on heikkoa.

19.10.2011

Työvoiman tarve vaihtelee paitsi aloittain, myös alueittain. Erityisesti suurimmissa kasvukeskuksissa ja teknologiayritysten keskittymissä työvoimarakenne poikkeaa oleellisesti muusta maasta, eikä näiden kehitystä saisi jarruttaa.

Kannatamme aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen tehostamista. Tätä varten on tarkoituksenmukaista määritellä tavoitteet osaamisena, mutta myös koulutuksen järjestämisen käytäntöjä tulee kehittää, jotta osaamisen tunnustaminen todella lyhentäisi opiskeluaikoja.

Kannatamme maahanmuuttajien valmistavan koulutuksen vakiinnuttamista ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa. Kielikoulutusta tulee olla tarjolla maahanmuuttajille paitsi osana kotoutumiskoulutusta, myös valmistavassa koulutuksessa ja tutkintokoulutuksessa eri tasoilla sekä työn ohella opiskeltavaksi iltalukioissa ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Kielikoulutukseen pitäisi olla käytettävissä erillisresursseja.

Kannatamme työelämäyhteyksien kehittämistä koulutuksen eri tasoilla. Tämä vaatii kuitenkin paljon resursseja, eikä työmäärä riipu koulutusalaista. Siksi rahoitusta uudistettaessa pitäisi ottaa huomioon, että työelämäyhteyksiin tarkoitettu osuus rahoituksesta olisi kaikille aloille samansuuruinen. Nykyisessä yksikköhintarahoituksessa alakohtaiset erot ovat jopa yli kaksinkertaisia.

Kansalaisen, työntekijän ja yrittäjän oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaa koulutusta tulee vahvistaa paitsi peruskoulussa ja lukiossa, myös erityisesti maahanmuuttajien koulutuksessa.

Kannatamme lämpimästi lasten ja nuorten kasvattamista alusta asti sisäiseen yrittäjyyteen.

Kielivarannon laajentaminen on erittäin tarpeellista. On huolehdittava maan omien kielten osaamisesta, mutta myös monipuolisista vieraiden kielten valinnoista. Niiden opiskelua voisi lisätä osittain englannin kustannuksella, koska sen osaaminen on jo usein huipussaan.

Toisen asteen koulutus

Kun ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita uudistetaan, tulee nuorille ylioppilaille edelleenkin säilyttää mahdollisuus hakeutua opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen, sillä näyttötutkinnot sopivat hyvin vain niille aikuisille, joilla on työkokemusta ja alan työpaikka.

Oppilaitosta vaihtaville opiskelijoille sopivat erillisvalinnat ammatilliseen peruskoulutukseen niin, että aiempia suorituksia tunnustetaan ja ne lyhentävät opiskeluaikaa.

19.10.2011

Aikuisilla pitäisi olla tarjolla mahdollisuus opiskella ja suorittaa tutkinto työn ohella sivutoimisesti opiskellen. Tämä mahdollisuus palvelisi perheellisiä ammatinvaihtajia, joilla ei ole varaa jäädä yhteiskunnan tukien varaan opiskellessaan. Samalla opiskelijat olisivat työmarkkinoiden käytössä opiskeluaikansa.

Kannatamme ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kehittämistä edelleen niin, että yksiköistä saadaan riittävän vahvoja ja elinvoimaisia alueellisen tai valtakunnallisen tarpeen mukaisesti. Ammatillisen koulutuksen osalta vahvoja yksiköitä voi muodostua keskittämällä nuorten ja aikuisten koulutusta samaan yksikköön, yhdistämällä eri koulutusaloja samaan yksikköön tai yhdistämällä saman alan koulutusta suuremmaksi yksiköksi. Joillakin erikoisaloilla vahvuus voi olla koulutuksen valtakunnallinen luonne.

Kannatamme joustavien opintopolkujen rakentamisen lisäämistä niin, että tutkinnon osia voidaan valita tai liittää tutkintoihin eri aloilta ja asteilta.

Tutkinnon suorittaminen osina pitkänkin ajan kuluessa työelämäjaksojen kanssa vaihdellen, on erittäin tarpeellinen ja kannatettava vaihtoehto erityisesti niille nuorille, joille kolmen vuoden yhtäjaksoinen opiskelu on liian raskas. Tämä mahdollisuus pitäisi ottaa huomioon oppilaitosten rahoitusta uudistettaessa.

On opiskelijan kannalta merkittävä parannus jos opiskelussa voi yhdistää koulumuotoista ja oppisopimuskoulutusta. Tämän mahdollisuuden suunnitelmallinen käyttö lisäisi nuorten oppisopimuksia ja edistäisi työllistymistä.

Ammatillinen koulutus

Esitellyt tilastoluvut osoittavat, että keskeyttämisen väheneminen on kaikista tehoimista huolimatta ollut hidasta 2000 -luvulla. Kahdeksassa vuodessa keskeyttäminen on vähentynyt 4 prosenttiyksikköä. Kehittämissuunnitelmassa on esitetty tavoite, että läpäisyaste kasvaisi vuodesta 2009 vuoteen 2020 6,7 prosenttiyksikköä. Tämä on epärealistinen tavoite, sillä kun keskeyttäneiden osuus laskee, ovat tapaukset yhä vaikeampia ehkäistä ja siksi väheneminen hidastuu.

Tutkintojärjestelmän selkiyttäminen on tärkeä tavoite, jota edistetään paitsi eurooppalaisella tutkintojen viitekehyksellä, myös ECVET -pisteiden käyttöönnotolla. Järjestelmän pitäisi mielestämme perustua jatkumoihin perustutkinto – ammattitutkinto – erikoisammattitutkinto niin, että kyseessä ovat perustutkinnon jatkotutkinnot.

Kannatamme oppimistulosten arvioinnin kehittämistä luomalla seuranta- ja palautejärjestelmä. Näin saadaan oppimisen laadulle mittarit, joilla koulutuksen järjestäjät voivat vertailla tuloksiaan toisiinsa. Tämä tukee oppilaitosten todellisen ydintoiminnan kehittämistä.

Kuten suunnitelmaluonnoksessa todetaan, on tarpeen kehittää ammatillisen koulutuksen rahoitusta nykyistä selkeämmäksi kokonaisuudeksi. Rahoituksen ohjaava

19.10.2011

vaikutus on ratkaiseva. Rahoituksella tulee ohjata aiemmin opitun tunnustamiseen ja sen näkymiseen myös opiskeluaajoissa, työllistymiseen tutkinnon osa tai osia suorittamalla, koko ikäluokan ja maahanmuuttajien kouluttamiseen sekä yksilöllisten opintopolkujen mahdollistamiseen koulutuksen järjestelyissä.

On erittäin kannatettavaa edistää opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuutta Euroopassa ja sen ulkopuolella. Tämä parantaa opiskelijoiden kansainvälisen toiminnan valmiuksia, joita tarvitaan tulevaisuuden monikulttuurisessa työelämässä yhä enemmän.

Opetuksen järjestäminen pitäisi saada niin yksilölliseksi, että ulkomailla suoritettujen opintojen tunnustaminen osiksi tutkintoa olisi joustavaa mahdollistaen opintojen saumattoman jatkamisen tämän jälkeen.

Korkeakoulut ja tutkimus

Jos ammattikorkeakoulujen rahoituksessa luovutaan kustannuspohjaisuudesta, on kustannustason nousun aiheuttama rahoituksen lisätarve turvattava muulla tavalla.

On tärkeää, että aloittajamäärät suunnataan paitsi alakohtaisesti, myös alueellisesti työvoimatarpeen mukaisesti. Koulutuksen alakohtaisen volyymin on oltava riittävä koulutuksen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen niissä ammattikorkeakouluissa, joissa kyseisen alan koulutusta järjestetään.

Uutta rahoitusmallia suunniteltaessa on otettava huomioon, että liiketalousalan koulutus, jonka yksikköhinta on ammattikorkeakouluissa alhaisin, ei kestä rahoitustason leikkauksia nykyisestä. Rahoituksen tason aleneminen vaarantaisi alan opetuksen ja tki-toiminnan laadun.

Korkeakoulujen yhteinen haku- ja valintajärjestelmä on tarpeellinen ja se edistää tasa-arvoisuutta. Mikäli kuitenkin edelleen järjestetään valintakokeita, ei ole selvää, että tämä nopeuttaa korkeakouluihin pääsyä. Uusien ylioppilaiden osalta viive aiheutuu ainakin osittain siitä, että valintakokeet ovat ajankäytöllisesti päällekkäin ylioppilaskirjoitusten kanssa. Tämä aiheuttaa stressiä nuorimmille hakijoille ja moni siirtääkin haun seuraavaan vuoteen, jotta ehtisi valmentautua kokeisiin.

Kannatamme sitä, että opiskeluaikoja lyhennetään aiempia opintoja joustavasti hyväksi lukemalla kaikilla asteilla, myös korkeakouluissa.

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutuksen laaja ja monitahoinen koulutustarjonta on todellakin syytä koota asiakaslähtöisesti toimivaan portaaliin.

Mielestämme näyttötutkintojärjestelmän ongelma on kaksitahoinen:

- jos opiskelijalla on jo tutkinnon suorittamisen edellyttämä osaaminen, rahoitus ei riitä tutkinnonsuorittajan arviointiin.

19.10.2011

- jos opiskelijalta puuttuu paljon tarvittavaa osaamista, koulutuksen järjestäjälle tulisi liian kalliiksi järjestää tarvittava opetus.

Molemmissa tapauksissa käy niin, että opiskelijaa joko ei oteta koulutukseen lainkaan tai sitten hänelle tarjotaan liikaa tai liian vähän opetusta.

Nämä ongelmat korostuvat erityisesti todellisten ammattilaisten ja maahanmuuttajien kohdalla. Ratkaisuksi esitämme, että rahoitus- ja ohjausjärjestelmää uudistetaan niin, että myös valmistavaa koulutusta valvotaan ja sitä rahoitetaan erillisenä.

Opettajat ja muu henkilöstö

Ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulujen opetushenkilöstön pääsy määräajoin työelämäjaksoille on todella tarpeen ja tähän tulisi suunnata erillisrahoitusta.

Pyydämme, että Opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa huomioon kannanottomme viimeistellessään kehittämissuunnitelmaa ja toteuttaessaan sitä.

Kaupallisen Opetuksen Edistämislitto – Förbundet för främjande av merkantil undervisning ry

Kaarina Dromberg
hallituksen puheenjohtaja

Ritva Saastamoinen
toiminnanjohtaja

Lisätietoja Ritva Saastamoinen, puh 050 5116739
ritva.saastamoinen@businesscollege.fi